

Deyirlər, uğurlu insan olmaq üçün hər şeyin ovcunda olmasına lüzum yoxdur. Əgər möhkəm iradəyə sahibsənsə, səbirlisənsə, risk etməkdən qorxmursansa, deməli, uğur sənin yol yoldaşın ola bilər. Həmsöhbət olduğumuz üç bacının da bütün çətinliklərə, həyatın onları sıxmasına baxmayaraq, ayaqda dik durub uğur qazanmaları məhz bunun sayəsində mümkün olub.

Vəhşətdən işıqlı sabaha

Xocalı qətlindən sağ qurtulan üç bacının acılı-şirinli həyat hekayəsi var

Onlar keçmiş məcburi köçkün ailəsindəndirlər. Bu həyatı yaşayanlar bilir. Öz isti ocağından bir gecədə didərgin düşmək, illərlə elinə, obasına həsrət qalmaq, çətin şəraitdə böyümək, faciənin travması, yarıda qalan uşaqlıq, ata qayğısından məhrum olaraq böyüməyin acısı...

Həyat mübarizləri sevir. Çətinliklərə sinə gərrib savaşılanlara, öz məqsədinə, amalına çatmaq uğrunda var gücü ilə çalışanlara yol açar. Lap elə Aliyə, Aynur və Aygünə açılan işıqlı yollar kimi...

Uşaqlıqdakı travmaları və məcburi köçkün həyatları onları oxumaqdan, ali təhsil almaqdan yayındırmayıb. Psixoloji sarsıntılara rəğmən anaları Şəfiqə xanımın məsləhəti, nəsihətləri ilə hər biri ali təhsil alıb, bir işə yiyələnib.

Uşaqlığımız öldü, özümüz isə yaşadığımız..

Evin böyüyü, həmin ağrılı-acılı günlərin hər anını xatırlayan Aliyə Abışovanın Xocalıdan çıxanda 10 yaş olub. Deyir ki, hər şeyi yaxşı xatırlayır. Atışma başlayan gecə zirzəmiyə endiklərindən bir gün sonra, fevralın 26-sı axşam saatlarında Xocalıdan çıxıb biliblər. Ermənilərin təqiblərindən, bir ananın üç qızı ilə üç gün qarlı, çovğunlu havada meşədə çətinliklə uzun yol qət etməsindən sonra, nəhayət, Ağdama çatıb biliblər.

"Uşaqlığımız öldü, özümüz isə yaşadığımız. Mən və mənim yaşdıklarımın bioqrafiyasında uşaqlıq qrafamız həmişə boş qalacaq", - deyir Aliyə xanım.

Aliyə elə həmin üç gününün içində böyüyür. Ermənilərin vəhşiliklərini, meşədə meyitlərin üzərindəki işgəncələri görür, sinif yoldaşlarının, müəllimlərinin, yaxınlarının qətlinə şahidlik edir: "Anam balaca bacımı belinə bağlamışdı. İkimizi isə növbə ilə qucağına götürürdü. Başa açıq, ayaqyalın idik, corab da cırılıb ayağımdan çıxmışdı. Yolun yarısına kimi gəlmişdim, ayağımı artıq hiss etmirdim. Sonra donmuşam. Anam mənim öldüyümü bilib meyitimi daşmışdı..."

Ağdamda məni xəstəxanaya ölü kimi veriblər, amma kimsə qəflətən nəfəsimin gəldiyini görüb sağ olduğumu

bildirib. Məni Bakıya göndərərək xəstəxanaya yerləşdiriblər, uzun müddət müalicə almışam. Amma ayaqlarımda hissiyyat olmayıb. Həkimlər ayaqlarımı kəsmək qərarına gəliblər, çünki qaralma baş vermişdi. Elə həmin gün ayağıma iynə batıranda hissiyyat olduğunu görüblər. Xəstəxanada bayram abu-havasını yaşanıb".

Aliyə o vaxt hamının niyə sevindiğini anlamasa da, anası sonra ona vəziyyətin ağırlığını izah edib. Onlar bir neçə ay Bakıda qaldıqdan sonra xocalıların məskunlaşdığı Naftalan şəhərinə gediblər.

Aliyə VI sinfə Naftalan məktəblərinin birində məcburi köçkünlər üçün ayrılmış sinifdə təhsil almağa başlayıb. O deyir ki, təhsil aldığı illər də o qədər asan keçməyib: "İstər I sinfə gedəndə, istər digər illərdə çox ağır şəraitdə oxumuşuq. Məktəbə qədəm qoyduğum anlardan başımızın üstünü qara buludlar aldı. Erməni vəhşiləri torpaq iddiasına düşüb savaşa başladı. Sonra Xocalı faciəsi, məcburi köçkünlüyün ağrı-acısını yaşadığımız. Bu adı körpə ürəyimizdə daşıyaraq təhsilimizi davam etdirdik. "Yurduмуza qayıdacağıq" deyər-deyər oxuduq. Bir otaqda həm yeyir, həm yatır, həm də dərsimizi öyrənirdik. Qarşımıza məqsəd qoymuşduq ki, təhsil almalyıq. Anlayırdıq ki, bu vəziyyətdən bizi ancaq təhsil çıxara bilər".

Ailənin ilk övladı olaraq o düşünür ki, mütləq ali təhsil almalı, bacıları da onun davamçısı olmalıdırlar. "Evdə sanki körpünü mən qoyurdum, Aynurla, Aygün də bu yolu keçməli olurdu. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, üçümüz də ali təhsil aldıq", - deyər qürurla bəhs edir A.Abışova.

Aliyə iş həyatına atılardan sonra da uğurlar qazanır. O, 2017-ci ildə Təhsil Nazirliyi (Elm və Təhsil Nazirliyi) tərəfindən fəxri fərmanla təltif olunur. 2018-ci ildə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Tərəqqi" medalına layiq görülür. 2020-ci ildə Həmkarlar Komitəsi tərəfindən döş nişanına, elə həmin ildə beynəlxalq təhsil eksperti layihəsinə qoşularaq, bu adı qazanır. 2022-ci ildə isə Regional Qarabağ Təhsil İdarəsinin rəhbərliyi tərəfindən yenidən fəxri fərmanla təltif olunur.

Aliyə Abışova ailəlidir, üç övladı var. O, övladlarının da təhsil almasına çalışır. İki övladı hazırda universitetdə oxuyur, biri isə məktəblidir.

Yarımcıq qalan ilk sinif, Xocalımı layiqincə təmsil etmək arzusu

Ortancıl bacı Aynur Abışovanın isə Xocalı soyqırımı zamanı 7 yaş olub. Məktəb həyatına başlamasından 5 ay keçmiş məlum hadisələrdən dolayı təhsilini Xocalıda təməmləməsi mümkün olmur. Daha sonra o da Naftalanda məcburi köçkünlər üçün ayrılan məktəbdə oxuyur. 2001-ci ildə orta məktəbi bitirən Aynur Bakı Dövlət Universitetinin fizika müəllimliyi ixtisasına qəbul olunur.

Aynur Abışova deyir ki, anası onların təhsilinə hər zaman çox önəm verib: "Çətin şəraitdə yaşamağımıza baxmayaraq, biz - üç bacı ali təhsil aldığımız. Universiteti bitirdikdən sonra Xocalı 1 sayılı tam orta məktəbində fizika müəllimi kimi fəaliyyətə başladım".

Daha sonra Xocalı Rayon İcra Hakimiyyəti Aparatında İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin baş məsləhətçisi vəzifəsinə təyin edilən Aynur 2015-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının Xocalı rayon Gənclər Birliyinin sədri seçilib. "Ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakıma görə dövlət tərəfindən dəfələrlə fəxri fərmanlarla təltif olunmuşam", - deyir A.Abışova.

O, Türkiyə, Almaniya, Belçika və bir sıra ölkələrdə Xocalı faciəsinin tanınması ilə bağlı layihələrdə Azərbaycanı təmsil edib.

2018-ci ildə təhsilini artırmaq üçün Prezident yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Dövlət və bələdiyyənin idarə edilməsi fakültəsinə daxil olub.

"Böyüdükcə təhsilin nə qədər vacib olduğunu anam bizə xatırladırdı"

Evin sonbeşiyi Aygün İsmayılova isə həmin dəhşətdən anasının qucağında qurtulsa da, sanki hər şeyi xatırladığını söyləyir. Axı, deyirlər, körpələr də hiss edə, duya bilər ətrafındakıları.

1 yaş 7 aylığında doğulduğu ata yurdundan ayrı düşən Aygün bildirir ki, hər gün evlərində Xocalıdakı günlər, faciə anılır: "Xocalıdan çıxanda atamı itirmişdik. Atam orada şəhid oldu. Anam və iki bacımla məşəqqətli yol gələrək xilas olmuşuq. Xocalıdan meşəni keçərək çox çətinliklərlə gəlib çıxmışuq. İlk məskunlaşdığımız yer Naftalan olub. Mən Naftalanda böyümüşəm".

Naftalanda məcburi köçkünlər üçün ayrılan binada məskunlaşıb ailə. Aygün belə xatırlayır: "O qədər də əlverişli şərait olmayan "obşitel" idi. İlk təhsilimi Naftalan şəhərində yerləşən Xocalı 1 sayılı orta məktəbində almışam. Bu məktəb Naftalan şəhər məktəbinin tərkibində idi. Məcburi köçkünlər üçün günorta növbəsi təşkil edilmişdi".

Çox çətin şəraitdə dərs keçdiklərini deyir Aygün. O, bildirir ki, sinifdə faciəyə görə travma alan, çətinliklərlə üzləşən uşaqlar olsalar da, onlar oxumaq, təhsil məsələsində daim rəqabət aparıblar. Ancaq Naftalandan çıxmaq, xaricdə təhsil almaq barədə düşünürmüş. "Sinifdə kim daha çox balla ali məktəbə girəcək, hansı universitetə daxil olacaq" kimi məsələləri müzakirə edib, yaxşı mənada mübahisə edirdik. Yaşadıqlarımız, aldığımız travmalar bizim oxumağımıza mane ola bilmədi", - deyir A.İsmayılova.

O, 2007-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji Universitetinə Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimliyi ixtisası üzrə qəbul olunur: "Universiteti bitirdikdən sonra Xocalı rayon Meşəli kənd tam orta məktəbində üç il müəllim işlədim. Daha sonra dörd il Xocalı rayon təhsil şöbəsində baş məsləhətçi kimi çalışdım. Hazırda Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsində dəftərxana müdiri işləyirəm. Ailəliyəm, iki qızım, bir oğlum var. Yoldaşım Xocalı rayon polis şöbəsində çalışır".

Aygün deyir ki, təhsil həyatına atılmalarında anasının böyük rolu olub. "Təhsilin nə qədər vacib olduğunu anam bizə hər dəfə xatırladırdı. Mövzumuz təhsil idi, oxumağa həvəsli idik. Buna görə üçümüz də ali təhsil aldıq", - deyər vurğulayır.

Aygün kimsə, xüsusən uşaqlara məcburi köçkün həyatı, evindən ayrı düşməyi arzulamır: "Günorta növbəsində məktəbə gedəndə səhər çıxanların bizə baxışlarını unutmuram. Qaçqınlar gəldi kimi sözlər hələ də hafizəmdədir".

Üç xocalılı qız uşaqlıqlarını elə Xocalıda qoyub gəlsələr də, gələcəyə ümidlərini itirməmişdilər. Onlar hər şeyə rəğmən Şəfiqə ananı arzusuna çatdırmışdılar. Hər biri ali təhsil almış, iş sahibi olmuş və ən əsası, Vətənimizə layiq övlad kimi yetişmişdi. İndi onların övladları - Şəfiqə nənənin nəvələri də bu işıqlı yollarda addımlayırlar.

Qızların təhsilinə böyük önəm verən xeyriyyəçi, Şərqdə ilk qızlar məktəbinin yaradıcısı Hacı Zeynalabdin Tağıyevin dediyi kimi: "Bir oğlana təhsil verməklə təhsilli bir insan qazanırsınız. Bir qıza təhsil verməklə isə təhsilli bir ailə..."

Əsmər QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"